

11 ביוני 2018

לכבוד

ד"ר אבי כהן, מפקח מדעי המחשב וטכנולוגיות מידע

משרד החינוך

דחוף

avico@education.gov.il

שלום רב,

הנדון: תרגום מבחני תקשוב לשפה הערבית

הרינו לפנות אליך בעניין שבנדון בדרישה כי תפעל לאלתר לתרגום מבחני תקשוב לשפה הערבית עבור הנבחנים הניגשים למועד קיץ הקרוב בתאריך 21.6.2018, ולהנחיית כל הגורמים שתחת אחריותך בדבר החובה להנגיש את בחינות התקשוב לשפה הערבית בעתיד. הכל כפי שיפורט להלן:

1. מגמת תקשוב הינה מגמה המכשירה את תלמידיה להשתמש בטכנולוגיות מחשוב ותקשורת ובתומה, התלמידים ניגשים לבחינת תקשוב (בדומה לבחינות הבגרות). לפי [נתוני משרד החינוך](#), מגמת תקשוב ללימודי מדע וטכנולוגיה נלמדת בקרב כ-100 בתי ספר ברחבי הארץ, מתוכם 42 בתי ספר ערבים, אשר מהווים כ-40% מכלל בתי הספר המכשירים במגמות תקשוב-טכנולוגיה.
2. יחד עם זאת, ספרי הלימוד העיוניים הנלמדים בבתי הספר הערבים ושאלון הבחינה קיימים רק בשפה העברית. סוגיה זו הביאה למספר פניות מצד מורים ותלמידים המלינים על היעדר האפשרות להנגשת הבחינה בשפה הערבית.
3. נראה כי הנחת היסוד היא שכל הנבחנים בקיאים בשפה העברית, ואולם הנחה זו היא שגויה. רוב הנבחנים הערבים הם אזרחים צעירים שגם אם מבינים ודוברים את השפה העברית, אינם שולטים בה ברמת שפת אם.

4. כמו כן, על אף קיומם של ספרי לימוד עיוניים בשפה העברית, הרי שהמורים מתרגמים חלקים רבים מאותם חומרים לשפה הערבית בכדי להנגישם וללמדם בכיתת הלימוד עבור תלמידים ותלמידות ערביות.
5. חשוב להוסיף כי במועד הבחינה עצמה המורים אינם רשאים להתקרב לכיתות הנבחנים, ולכן אינם יכולים להיות זמינים עבור שאלות התלמידים בדבר הבנת השאלות ותרומן לערבית. כאשר לא מן הנמנע הוא כי תלמידים ששפת אימם אינה עברית, יצטרכו לשאול שאלות הבהרה והבנה בממוצע יותר מתלמיד ששפת אימו היא עברית. כל זאת על חשבון זמן הבחינה הדחוק המוקצה לנבחנים.
6. כל אלה מביאים לכך, כי נקודת הפתיחה של הנבחנים הערבים הינה נחותה מזו של נבחנים יהודים, ומשפיעה על יכולת התלמידים להיבחן באופן המיטבי במסגרת הזמן שניתנה להם למענה על שאלות ובשל קשיי שפה והבנה, ויש בכך כדי להעמיק את הפער בין נבחנים ערבים לנבחנים יהודים.
7. על כן, אנו מבקשים להנגיש את הבחינה לנבחנים הערבים ע"י תרגומה לערבית או לחלופין לצרף נספח לבחינה שכולל תרגום השאלות. מאחר שמדובר בבחינה קצרה באורך של עמוד אחד, אין מדובר בדרישה מכבידה במיוחד וניתן לעמוד לה בזמן הקצר שנותר עד למועד הבחינה.
8. אין צורך להכביר במילים אודות מעמדה של השפה הערבית במדינת ישראל. סעיף 82 **לדבר המלך במועצתו בארץ ישראל** קובע כי השפה הערבית היא שפה רשמית במדינה. בתי המשפט בישראל הדגישו בפסקי דין רבים את מעמדה הייחודי של השפה הערבית כשפתו של מיעוט יליד בארץ, ואת חובתו של השלטון לספק לו שירות בשפה זו (בג"ץ 4112/99 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל ואח' נ' עיריית תל-אביב-יפו**, פ"ד נו(5) 393 (2002); ע"א 4926/08 **נאשף נ' הרשות הממשלתית למים ולביוב** (פורסם בנבו, 9.10.2013)).
9. בית המשפט גם הכריע ביחס לתרגום טפסים של רשויות המדינה לשפה הערבית ומתן שירות בשפה זו. הוא עשה כן בשתי עתירות עקרוניות שהוגשו נגד המוסד לביטוח לאומי, אשר בעקבותיהן תרגם גם משרד הפנים את טפסיו לערבית (בג"ץ 8031/12 **המוקד להגנת הפרט נ' מנכ"ל הביטוח הלאומי** (פורסם בנבו, 5.6.2014); בג"ץ 2203/01 **אב"י - האגודה הבינלאומית לזכויות הילד נ' המוסד לביטוח לאומי** (פורסם בנבו, 7.1.2009)).
10. העדר תרגום זמין ונגיש בשפה הערבית של בחינות התקשוב של משרד החינוך מהווה **הפליה** על רקע לאום הן של עובדי משרד החינוך הערבים – מורים ומנהלים כאחד, והן של הורים וילדים הלומדים במערכת החינוך הרשמית בישראל, בנוסף לזכות לחינוך והזכות לחינוך שוויוני של כלל התלמידים הערבים במדינה.
11. בית המשפט התייחס לא אחת לזכות לשוויון במערכת החינוך. בבג"ץ 7426/08 **טבקה, משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך**, פ"ד סד(1) 820, 846-847 (2010) נפסק: "עקרון השוויון טבוע ושזור בזכות לחינוך, ובחובה המוטלת על הרשויות המוסמכות לספק חינוך שוויוני לכל ילד בישראל. בלעדי יסוד השוויון בחינוך, לא יתן לממש את הזכות לחינוך על כל צדדיה והיבטיה. בלא שוויון הזדמנויות אמיתי בחינוך, נפגעת זכותו של אדם לפתח את הווייתו האישית באמצעות רכישת דעת וערכים, ונפגעת זכותו לשוויון הזדמנויות אמיתי בהמשך החיים בהגיעו לבגירות."

12. לאור האמור לעיל, ולאור חשיבות הנושא, אנו מבקשים כי תפעל לאלתר לתרגום בחינת התקשוב כבר במועד הקרוב, בתאריך 21.6.2018, לשפה הערבית.

בכבוד רב ובברכה,

סנא אבן ברי, עו"ד

העתקים :

מר שמואל אבואב, המנכ"ל
עו"ד אילת כהן מלקמן, היועצת המשפטית
ח"כ ד"ר יוסף ג'בארין, הרשימה המשותפת